

5. Положення про дистанційне навчання №40 Затв. Мін-ва освіти і науки України від 21.01.2004 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04>. (Дата звернення: 22.10.2020 р.)

6. Семеніхіна О. В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до SMART-суспільства. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 3. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe. (Дата звернення: 22.10.2020 р.)

7. E-Learning (2011). URL: <http://www.web-learn.ru/> (Дата звернення: 12.08.2020 р.).

8. Richard E. Ferdig, Jade Coutts, Joseph Di Pietro, Benjamin Lok. Innovative technologies for multicultural education needs. / *Multicultural Education & Technology Journal*. Innovative technologies. 2007. Vol. 1. С. 47–63.

9. Šedžiuviene N., Urbonienė L. Strategy of innovative teaching/learning in higher school. *Professional education*. 2015. Vol. 1. 5–15.

10. Voskoboynikov S., Melnik S., Stupak D., Rudyk A. Organization of distance learning in higher education based on competent approaches. *Theory and methods of educational management*. 2018. №1(21). URL: <http://umo.edu.ua/katalogh-vidanj>

REFERENCE

1. Aldankova, G. V. (2004). *Rol' informacijnyx ta kompyuternyx tehnologij u pidgotovci faxivciv reklamnogo biznesu. Informacijni tehnologiji v osviti, nauci i texnici: materialy IV Vseukrayins'koyi konferenciyi ITONT*. [The role of information and computer technology in the training of advertising business professionals. Information technologies in education, science and technology: materials of the IV All-Ukrainian conference ITONT]. Cherkasy.

2. Dolgorukov, A. (2018). *Metod case-study kak sovremennaya tehnologiya professyonal'no ory'entyrovannogo obucheny'ya*. [Case-study method as a modern technology of professionally oriented learning].

3. Dubinina, O. V. (2015). *Informacijne zabezpechennya organizacijnogo mexanizmu diyal'nisty vy'shnyx navchal'nyx zakladiv*. [Information support of the organizational mechanism by the activity of Institutions of higher education].

4. Michal, A., Salter, B. (2007). *Moby'l'nyj markety'ng. Sozdany'e konkurentnogo prey'mushhestva s pomosh'yu besprovodnyx tehnologij*. [Mobile marketing. Creating a competitive advantage with wireless technology: lane. with English [trans. with English OB Dutova].

5. *Polozhennya pro dy'stancijne navchannya*. (2004). [Regulations on distance learning].

6. Semenikhina, O. V. (2013). *Novi parady'gmy u sferi osvity v umovax perexodu do SMART-suspil'stva*. [New paradigms in the field of education in the transition to SMART-society].

7. E-Learning (2011). URL: <http://www.web-learn.ru/>. (Date of application: 12.08.2020).

8. Richard, E. Ferdig, Coutts, J., Di Pietro, J, Lok, B. (2007). *Innovatsiyni tekhnolohiyi dlya potreby polikul'turnoyi osvity*. [Innovative technologies for multicultural education needs].

9. Voskoboynikov, S., Melnik, S., Stupak, D., Rudyk, A. (2018). *Orhanizatsiya dystantsiynoho navchannya u vyshchij shkoli na osnovi kompetentnykh pidkhodiv*. [Organization of distance learning in higher education based on competent approaches].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РУДИК Анна Віталіївна – викладач інформатики Житомирського технологічного коледжу КНУБА.

Наукові інтереси: удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів математики до технологізації освітнього процесу у профільній школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RUDYK Anna Vitaliivna – Lecturer of Informatics Zhytomyr Technological College of Kyiv National University of Construction and Architecture, College of Kyiv International University.

Circle of scientific interests: improving the professional training of future mathematics teachers to the technologicalization of the educational process in the profile school.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2021 р.

УДК 371.3:004.85

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-194-229-233

СЕМЕНОВ Євгеній Костянтинівич – аспірант кафедри інноваційних та інформаційних технологій Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4182-6218>
e-mail: semenove95@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Характерною особливістю інформаційного середовища, в

якому ми перебуваємо, є його вмотивованість та продуктивність. Використання соціальних мереж, різноманітних торговельних чи

інформаційних платформ вимагає прийняття певного рішення і добровільної дії. Наприклад, написати коментар, прийняти пропозицію вступити в групу, встановити певний мобільний додаток у смартфон, додати друзів тощо.

Введення карантину у державі та перехід усіх закладів освіти на цей період до змішаного та дистанційного навчання підняло певне коло питань: наскільки викладачі та студенти готові до дистанційної комунікації, якими навичками використання сучасних онлайн сервісів володіють, які цифрові пристрої для роботи в мережі інтернет використовують.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблематиці використання соціальних мереж в галузі освіти, різноманітних інтернет платформ і додатків приділяється значна увага. Можливість впровадження онлайн освіти привернула увагу цілої низки науковців, зокрема: Р. Гуревича, Г. Кучаковської, О. Сакалюк, Г. Нестеренко, О. Тишкової, А. Яцишина, М. Радченко, Н. Тверзовської, С. Мигович та ін.

Мета статті – аналіз наявної практики використання онлайн сервісів, соціальних мереж, створення різноманітного тематичного контенту у мережі інтернет серед студентів і викладачів закладу освіти, як з метою професійної освітньої діяльності, так і реалізації інших цілей та інтересів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дистанційне навчання – спосіб реалізації процесу навчання, заснований на використанні сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дозволяють здійснювати навчання на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачем і слухачами [1, с. 20].

На сайті Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського зазначено: «Технології дистанційного навчання можуть використовуватися під час організації та проведення самостійної роботи; навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних занять, лабораторних занять, консультацій, та ін.). Лекції, консультації, семінари можуть проводитися зі здобувачами вищої освіти, слухачами дистанційно в синхронному /взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання: чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо/ або асинхронному /взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи

при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо/ режимі.

Як стверджує Г. Сазоненко, саме ці технології передбачають широке використання дослідницьких, проблемних методів застосування отриманих знань у спільній або індивідуальній діяльності, розвиток не тільки самостійного критичного мислення, а й культури спілкування, вміння виконувати різні соціальні ролі у спільній діяльності [3].

Як зазначено на сайті Державного університету телекомунікацій, «Дистанційне навчання є орієнтованим на впровадження в навчальний процес принципово нових моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, самостійну роботу студентів з інформаційними полями з різних банків знань, проєктні роботи, тренінги й інші види діяльності з комп'ютерними технологіями. Джерелом інформації в цих моделях є бази даних у віртуальному навчальному середовищі, координатором навчального процесу – викладач, а інтерпретатором знань – студент. Тобто, діяльність студента змінюється у напрямі від одержання знань до їх пошуку» [4].

Мова про впровадження дистанційного навчання чи його елементів у закладах вищої освіти йде уже понад десятиріччя, але цьогорічні суспільні виклики, пов'язані з пандемією коронавірусу стали катализатором цього процесу. Заклади освіти усіх рівнів змушені були шукати способи організації освітнього процесу в нових умовах, а педагоги і учні/студенти – засоби для реалізації мережевої взаємодії.

Впродовж лютого 2020 року серед студентів та викладачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, напередодні введення карантину на території України, проведено анонімне анкетування. Метою анкетування було одержання інформації про рівень залучення у повсякденне життя студентів і викладачів сучасних цифрових технологій, визначення пріоритетних соціальних платформ, якими найчастіше користуються, ефективності сучасних інтернет-технологій в освітньому процесі.

За результатами опитування, соціальні мережі визначили як джерело одержання інформації 71% опитаних студентів. До речі, із усієї кількості опитуваних студентів лише троє вказали звичайну книгу як джерело інформації.

Метою другого питання було визначення соціальних мереж, які користуються найбільшою популярністю у молоді серед тих, в яких зареєстровані студенти.

На наше здивування, серед соціальних мереж найпопулярнішою є Instagram – 37%, соціальна мережа, яка на даний час не розвивається у напрямку створення різноманітних освітніх середовищ, Facebook посів друге місце за популярністю 31%, соціальну мережу VKontakte використовує 21% з опитаних студентів, 2% студентів, які написали власний варіант відповіді зазначили, що користуються досить новою соціальною мережею Tik-Tok.

Не використовує соціальні мережі лише 1% з числа опитаних.

Серед тих, хто користується соціальними мережами та брав участь у даному анкетуванні, в одній соціальній мережі зареєстровані 37%, а вже у чотирьох соціальних мережах одночасно зареєстровані 49% опитаних.

Розподіл опитаних за частотою та тривалістю користування соціальними мережами дозволив зробити висновок, що дійсний час, який опитувані приділяють соціальним мережам знижується. Так, 58% опитаних студентів зазначили, що витрачають від 1 до 2 годин на добу. Однак, на запитання: «Скільки разів на добу вони заходять у соціальні мережі?», 39% опитаних зазначило, що заходять у соціальні мережі від 20 і більше разів на добу.

При максимальному заявленому часі використання соціальних мереж у 2 години та мінімальній кількості у 20 сеансів, середня тривалість одного сеансу дорівнює 6 хвилинам, що малоімовірно та потребує подальшого дослідження.

Серед месенджерів опитувані рівноцінно оцінили Telegram та Viber. При цьому, 66% зазначило, що використовує в інтернет-спілкуванні два додатки. Наведений результат засвідчує необхідність використання можливостей даних месенджерів в освітньому процесі, особливо Telegram з пристосуванням до створення на його платформі та використання чат-ботів.

Питання про створення студентами власних каналів або груп у месенджерах поділило опитуваних порівну. Це означає, що 50% студентів в тій чи іншій формі створюють та найголовніше систематично підтримують контентом певні спільноти чи функціонування інформаційних каналів, витрачаючи власний час та певні зусилля, що формує у них відповідний досвід і в подальшому можуть залучатись до створення та інформаційного наповнення різноманітних освітніх онлайн проєктів. Головне – це креативність освітніх проєктів, без чого молоді брати участь у їх реалізації буде просто не цікаво.

На питання про пристрої, що найчастіше

використовуються у роботі з інтернетом, 57% зазначило, що використовують смартфон. Це означає, що під час розроблення освітнього онлайн-продукту повинна бути передбачена можливість використовувати його не тільки із стаціонарних комп'ютерів, а й з смартфонів. Відповідно і дизайн інтерфейсу цих програм повинен передбачати можливість перегляду та оброблення інформації зі смартфонів там, де це можливо і доречно, при цьому слід передбачити, що розміри екранів можуть бути різні у різних моделях смартфонів.

Наступне запитання в анкеті про те, які інтернет-ресурси студенти вважають найбільш достовірними безумовну перевагу отримали інформаційні сайти (58%), соціальні мережі – 20%, телеграм канали – 17%.

71% опитаних вказали соціальні мережі як найбільш поширене джерело інформації. На питання направлене на визначення довіри до інтернет-ресурсів, соціальні мережі отримали 20%, а перше місце з 58% отримали інформаційні сайти, телеграм-канали отримали 17% довіри серед опитаних. Такі різні показники відносно соціальних мереж 71% та 20% можна пояснити інтегруванням останнім часом професійних інформаційних сайтів у соціальні мережі, шляхом створення там власних сторінок, які під ім'ям інформаційного ресурсу надають користувачам соціальних мереж професійну підготовлену інформацію, яка є аналогічною до тієї, що публікується на сторінках сайту самого видання.

Фактично електронні засоби масової інформації пішли туди, де можуть зустріти свого читача, де на перебування та спілкування через мережу люди витрачають значний час. Професійна освіта повинна піти аналогічним шляхом, створюючи в межах вже існуючих соціальних мереж власне представництво з подальшим поєднанням в освітнє середовище.

На питання, на скільки відсотків учасники анкетування довіряють інформації з інтернет-ресурсів, 71% із опитаних зазначили, що довіряють отриманій інформації на 40% і більше. Це дуже великий показник, що тільки засвідчує вплив інтернет-середовища на формування світогляду молодої людини. Держава, освітні заклади не можуть стояти осторонь і повинні формувати певне інформаційне середовище, створюючи різноманітні онлайн-проєкти та використовуючи вже існуючі інтернет-платформи.

Не визначено, наскільки якісно перевіряють інформацію ті з 68%, що зазначили «Так», але те, що 32% визнають, що взагалі не перевіряють інформацію, яку

отримують через мережу інтернет є дуже загрозливою ситуацією, що засвідчує можливість реалізації різноманітних дій щодо впливу на свідомість молодих людей з різною метою, у тому числі спричинення шкоди як людині, формуючи їй певну уяву та погляди, так і державі в цілому.

На питання як часто використовують соціальні мережі під час навчання, 37% зазначили «завжди», 40% – «часто».

Для отримання об'єктивних даних, використання соціальних мереж та онлайн-ресурсів розглянемо результати анкетування викладачів.

Опитування щодо стажу педагогічної роботи показало, що найбільша група – 35% є працівниками, які мають професійний стаж від 15 до 25 років. Найменший показник у 5% – це викладачі з досвідом роботи у закладах освіти до 5 років. Як висновок, більшість з викладачів, які пройшли анкетування мають значний практичний досвід роботи в закладах освіти.

Всі опитані зазначили, що зареєстровані та мають сторінки у соціальних мережах. На відміну від студентів, де більшою популярністю користувався Instagram, серед викладачів більше використовується Facebook (49%), 16% опитаних визначили Telegram як соціальну мережу.

Серед викладачів 89% використовують пошукову систему Google.

Аналіз відповідей на питання, які найчастіше пристрої для роботи у мережі інтернет використовують викладачі, показав аналогічні результати, що і в студентів: 71% – смартфон, 15% – планшет, 14% – комп'ютер.

Між результатами студентів і викладачів на однакове питання є певна розбіжність. Так, викладачі частіше використовують планшет, ніж студенти (5%), однак студенти частіше використовують стаціонарні комп'ютери, ноутбуки (38%).

Дані результати ще раз підтвердили збільшення використання смартфонів, як у повсякденному житті, так і у професійній діяльності. Засвідчили тенденцію мініатюризації комп'ютерних пристроїв і поєднані в одному пристрої різноманітних функцій.

Серед опитаних викладачів 79% використовують свій профіль у педагогічній діяльності.

Згідно отриманого результату, 71% опитаних використовує смартфон. Ведення блогів, інформаційних каналів, просто тематичних сторінок у соціальних мережах потребують систематичного набору та редагування значних об'ємів тексту, редагування фотографій та різноманітних

зображень, що важко і не зручно реалізовувати за допомогою тільки смартфона.

На питання про використання соціальних мереж у педагогічній діяльності, ствердну відповідь надали 55%.

На питання чи використовують викладачі у професійній викладацькій діяльності елементи дистанційної освіти, 71% дали позитивну відповідь.

Результат зазначений у 29% тих опитаних, хто не використовує елементи дистанційної освіти, співпадає з результатом першого питання, відносно стажу професійної освітньої діяльності. Серед опитаних викладачів 29% зазначили, що займаються професійною освітньою діяльністю 25–35 років.

На питання про використання міжнародних освітніх платформ 71% опитаних надали ствердну відповідь.

Результати засвідчують, що відсоток, який зазначає про невикористання міжнародних освітніх платформ, а саме 29%, збігається з відсотком тих викладачів, що не використовують у своїй викладацькій діяльності елементи дистанційної освіти (29%), не використовують власну сторінку/профіль у викладацькій діяльності (29%).

У грудні 2020 року було проведено повторне опитування студентів та викладачів Вінницького державного педагогічного університету.

На питання про використання соціальних мереж освітніх цілях, 86% надали позитивну відповідь. Показник використання збільшився у порівнянні із попередніми результатами тестування до введення карантину.

Розподіл опитаних за використанням онлайн інструментів дистанційного навчання вивів на перше місце Zoom (92,4%), Google Meet (87,3%), Viber (78,5%), Telegram (51,3%).

Використання під час дистанційного навчання іноземних освітніх платформ підтвердили – 66,5% опитаних.

На питання про назву освітньої платформи, якою користуються на даний час, було зазначено Google Classroom, Google meet, у різних варіантах написання, зазначався також Zoom. Жодної назви національної освітньої платформи, якою нібито користуються на час тестування, зазначено не було.

Серед викладачів повторно було опитано 149 респондентів. На питання, про використання соціальних мереж в освітніх цілях, 87,8% опитаних відповіли позитивно; натомість 12,2% дали негативну відповідь.

Реалізація освітнього процесу у період

карантину змусила викладачів шукати інші форми та можливості донесення інформації, змусила багатьох викладачів вийти з зони професійного комфорту, який сформувався за певний період професійної викладацької діяльності.

На запитання про наявність достатнього технічного забезпечення для реалізації дистанційного навчання позитивну відповідь надали 81,6 % опитаних викладачів.

На питання про ведення викладачами власного блогу, сайту, каналу для реалізації освітніх завдань – позитивно відповіли 51% опитаних викладачів. При попередньому опитуванні напередодні введення карантину були кардинально інші результати. Позитивну відповідь давали 15%.

На питання про використання під час дистанційного навчання освітніх платформ українського походження, 67,3 % опитаних дали стверджувальну відповідь, 32,7 % опитаних заперечили їх використання.

На питання про зручність засобів дистанційного навчання у використанні 61,2 % опитаних викладачів зазначили, що іноземні зручніші; 38,8 % відзначили зручність вітчизняних.

На запитання про походження обраної освітньої платформи – 79,6 % опитаних вказали, що вона є іноземною, 20,4% – користуються вітчизняною освітньою платформою.

На запитання про назву цієї освітньої платформи українською та англійською мовами у різних літераціях були зазначені Google Classroom, Google meet, Google Suite, Collaborator. Зазначений Collaborator побудований на використанні різноманітних сервісів корпорації Google. Як ми бачимо, коли дійшло питання назвати освітню онлайн-платформу, яку саме зараз використовують в освітньому процесі, жодна освітня платформа створена в Україні названа не була, не змогли її назвати також опитані студенти. Хоча про використання вітчизняного освітнього продукту саме зараз зазначили 20,4 % з опитаних викладачів та 30,4 % з опитаних студентів.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. На наше переконання, дистанційна освіта не може замінити собою традиційну, класичну систему освіти. Однак, це не означає, що ми повинні нехтувати можливостями, які надає нам розвиток різноманітних технологій. Дане опитування ще раз показало масштаби взаємодії учасників анкетування з різноманітними соціальними мережами, платформами (49% опитаної молоді зазначили, що зареєстровані у чотирьох різних соціальних мережах), що кожен з його учасників має в особистій

власності різноманітні пристрої, що дозволяють працювати з мережею інтернет, взаємодіяти з різноманітними інформаційними онлайн платформами. Опитування виявило високий рівень довіри у молоді до інформації, яка має джерела походження з різних соціальних мереж та інформаційних сайтів. Визначило загрозу, яка полягає у тому, що молодь не перевіряє, чи недостатньо перевіряє на достовірність інформацію, яку отримує із мережі інтернет.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кобися В. М. Технології Веб 2.0: словник-госарій/укладачі М. Ю. Кадемія, В. М. Кобися. Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД». 2012. 138 с.
2. Інформація щодо використання технологій дистанційного навчання [Електронний ресурс]. – URL: <https://pdpu.edu.ua/tekhnohohii-dystantsiinohonavchannia/4421-informatsiya-shchodo-vikoristannya-tekhnologij-dystantsijnogo-navchannya.html>.
3. Технології дистанційного навчання [Електронний ресурс]. Освіта.UA: Методика і технологія/Г. Сазоненко. – URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/1303>.
4. Про дистанційне навчання [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/1032-pro-distantsiynе-navchannya-organizatsiynо-metodichniy-centr-novitnih-tehnologiy-navchannya>.

REFERENCES

1. Kobysia, V. M., Kademija, M. Yu. (2012). *Tekhnolohiyi Veb 2.0: slovnyk-hlosariy*. [Web 2.0 Technologies: Glossary]. Vinnitsa.
2. *Informatsiya shchodo vykorystannya tekhnolohiy dystantsiynoho navchannya*. [Information on the use of distance learning technologies].
3. Sazonenko, H. *Tekhnolohiyi dystantsiynoho navchannya. Osvita.UA: Metodyka i tekhnolohiya*. [Distance learning technologies].
4. *Pro dystantsiynе navchannya*. [About distance learning].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СЕМЕНОВ Євгеній Костянтинович – аспірант кафедри інноваційних та інформаційних технологій Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: теорія і методика професійної освіти, цифровізація сучасної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SEMENOV Yevheniy Kostiantynovych – Graduate Student of the Department of Innovative and Information Technologies of the Educational and Scientific Institute of Pedagogy, Psychology, Training of Higher Qualification Specialists of Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: theory and methods of vocational education, digitalization of modern education.

Стаття надійшла до редакції 09.04.2021 р.